

MBN AU § 148 Remiss. Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur 2026–2037

Ärendenummer: MBN 2025/1529

Arbetsutskottets förslag till miljö- och byggnämnden

Miljö- och byggnämndens arbetsutskott beslutar att överlämna ärendet till nämnden utan förslag till beslut.

Sammanfattning

Region Gotland har på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag till länsplan för regional transportinfrastruktur. Länstransportplanen är trafikslagsövergripande och gäller för perioden 2026–2037.

Miljö- och byggnämnden har beretts möjlighet att besvara remissen. Efter remisstiden behandlas planförslaget i regionstyrelsen. Senast 20 januari 2026 ska länsplan lämnas till regeringen, remitterad och sammanställd. Därefter beslutar regeringen om definitiva ekonomiska ramar. Slutligen ska planen fastställas i regionfullmäktige.

Gotlands preliminära planeringsram i regeringens direktiv är 343 miljoner kronor, vilket är en ökning jämfört med föregående planperiod. Efter en avräkning mot utfall och prognosticerat utfall av länsplanemedel perioden 2022–2025 är den totala preliminära planeringsramen för perioden 2026–2037, 371 miljoner kronor. Trafikverket gör en årlig fördelning som innebär att medlen fördelas jämnt över planperioden. Därutöver hanteras avräkningen för plan 2022–2025 under planperiodens fyra första år. Det innebär att fördelningen de fyra första åren av planperioden är 36 miljoner kronor per år, därefter fördelas 29 miljoner kronor per år.

Centrala utgångspunkter

Framtagande av länsplan styrs av Förordning om länsplaner för regional transportinfrastruktur (1997:263), av infrastrukturpropositionen och av regeringens direktiv. Enligt regeringens direktiv ska samhällsekonomisk lönsamhet vara vägledande vid prioritering av åtgärder i transportinfrastrukturen. Prioritet bör ges till åtgärder som förbättrar trafiksäkerheten och åtgärder som inte innebär omotiverade inskränkningar gällande framkomlighet eller transporteffektivitet. De transportpolitiska målen med tillhörande funktionsmål och hänsynsmål inklusive etappmål för trafiksäkerhet och klimat inom transportsektorn ska utgöra utgångspunkt i transportinfrastrukturplaneringen.

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Funktionsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, dvs. likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljökvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.

Etappmål under hänsynsmålet:

- Växthusgasutsläppen från inrikes transporter – utom inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem – ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010.
- Antalet omkomna till följd av trafikolyckor inom vägtrafiken, sjöfarten respektive luftfarten ska halveras till år 2030. Antalet omkomna inom bantrafiken ska halveras till år 2030. Antalet allvarligt skadade inom respektive trafikslag ska till år 2030 minska med minst 25 procent. Utgångsvärdet för etappmålet om trafiksäkerhet utgörs av ett medelvärde av utfallet åren 2017, 2018 och 2019.

Länsplanen ska bidra till att de transportpolitiska målen uppnås men också utgöra ett verktyg för att nå regionala målsättningar som uttrycks i den regionala utvecklingsstrategin liksom i andra relevanta strategier, planer och program, så som översiktsplan och cykelplan och trafikförsörjningsprogram.

6 kap. miljöbalken ska tillämpas i åtgärdsplaneringen i syfte att kontinuerligt integrera miljöaspekter i den kommande planen så att en hållbar utveckling främjas. Till länsplanen biläggs därför en miljökonsekvensbeskrivning.

Länsplanens inriktning kan sammanfattas med orden tillgänglighet, framkomlighet, hållbarhet och trafiksäkerhet. Utslaget över hela planperioden fördelas knappt 20 procent till medfinansiering av åtgärder på det kommunala vägnätet och resterande medel till åtgärder på det statliga vägnätet.

Inom åtgärdsområde trafiksäkerhet prioriteras insatser för ökad trafiksäkerhet genom säkrare sidoområden, mitträffling och anpassning av hastighetsgränser. För oskyddade trafikanter fokuseras åtgärder på gång- och cykelbanor, säkrare passager och hastighetsdämpning, särskilt i tätorter med höga trafikflöden. Även belysningsåtgärder prioriteras inom åtgärdsområdet.

Inom åtgärdsområde kollektivtrafik prioriteras åtgärder för bättre tillgänglighet till hållplatser, kortare restider och förbättrad komfort för att öka konkurrenskraften gentemot biltrafik.

Inom åtgärdsområde cykelutveckling prioriteras cykel för arbetspendling liksom för barn att ta sig till skola och fritidsaktiviteter. Två prioriterade projekt är breddning av väg 148 mellan Visby och Väskinde samt anläggande av en sommarcykelväg längs väg 702 på Fårö, för ökad säkerhet och tillgänglighet.

Ett objekt namnges i planen, Visborg, cirkulationsplats. Syftet med åtgärden är att förbättra framkomligheten för fordonstrafik i korsningen väg 142 Färjeleden/Allégatan/Langs väg. Åtgärden innebär att trafiksignalkorsningen mellan väg 142 Färjeleden och Allégatan byggs om till cirkulationsplats med två genomgående körfält. Kostnaden är beräknad till 40,6 miljoner kronor. Arbetet med vägplan för åtgärden föreslås starta år 2028.

Bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningens sammanfattande bedömning är att Länsplan för regional transportinfrastrukturplan för Gotland 2026–2037 väl integrerar den regionala utvecklingsstrategins mål och prioriteringar, liksom översiktsplanens inriktningar gällande transportinfrastruktur och cykelplanering samt pågående Stadsutvecklingsprojektet Visborg.

Samhällsbyggnadsförvaltningen anser dock att miljöaspekten klimatanpassning ytterligare bör belysas i planen. I planförslaget anges att miljöaspekten klimatanpassning utgör en av de frågor som är mest relevanta för länsplanen. I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) anges: ”Klimatanpassning inom transportsystemet handlar om att anpassa dess infrastruktur till dagens och framtidens klimat. Transportinfrastrukturplaneringen är långsiktig och det är därför nödvändigt att ta hänsyn till hur klimatet förväntas ändras under en lång tid framåt.” Det görs också en kortare beskrivning utifrån nollalternativet; ”Gotland har en 80 mil lång kusträcka med klint- och raukstränder, sandstränder, klapper-och grusstränder samt ängsstränder som påverkas i olika omfattning av stigande havsnivåer. Gotlands enda stad, Visby, är ett världsarv som riskerar att påverkas av klimatförändringar. Utöver detta har Gotland ett stort antal riksintressen som överlappar varandra i olika grad, vilket innebär att Gotland är intressant för hela riket när det gäller exempelvis kulturmiljö, naturmiljö och försvar. Region Gotland har tagit fram en klimatanpassningsplan med fokus på tre klimateffekter: översvämning från skyfall, havsnivåhöjning och erosion. I klimatanpassningsplanen identifieras åtgärder för transporter och vägnät.”

I Region Gotlands Klimatanpassningsplan (RF § 174) identifieras åtgärder för transporter och vägnät (Bilaga 4 Åtgärdslistor). Dock saknas både i MKB och i planförslaget några bedömningar eller analyser kring detta. Det skulle med fördel kunna övervägas huruvida planen kan reda ut vilka eventuella klimatanpassningsåtgärder som behöver finansieras av länsplanen. Exempelvis gällande ansvarsfördelning mellan myndigheter och hur de investeringar som planeras och genomförs tar höjd för eventuella effekter av klimatförändringar.

Ärendets behandling under mötet

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår miljö- och byggnämnden besluta att lämna samhällsbyggnadsförvaltningens remissvar som framgår under bedömning som sitt eget.

Enhetschef Frida Brunner föredrar ärendet.

Ordföranden Andreas Unger (M) yrkar att arbetsutskottet överlämnar ärendet till nämnden utan förslag till beslut.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på eget yrkande och finner att arbetsutskottet bifaller yrkandet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2024-09-17

Gotlands Länsplan för transportinfrastruktur 2026–2037

Bilaga 1 Miljökonsekvensbeskrivning. Länsplan för transportinfrastrukturplan för Gotland 2026–2037